Излази сваки дан осим недељних и празничних дана.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 17 фор. и 76 новч. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се ... врсте за три пута.
Ненаплаћена писма и рукописи дописника и шиљу се на редакцију у наплаћеном ... министрација. Рукописи се не ...

БРОЈ 185. У СУБОТУ 15. ОКТОБРА 1866. ГОДИНА VI.

У Београду, 15. Октобра.

Ових дана заврши се Италијанима дуга, несрећна и крвава периода: Млеци су предани италијанском народу и влада их италијанска има већ у својим рукама, Италија је дакле „слободна од Алпа до Адрије“.

Тешко ће у Европи имати народ, који радосним срцем и топлим осећањем не би поздравио овај по Италијане толико срећни догађај.

Италију је препородила идеја: јер кад Аустрија изгубивши битку предаде Виктору Емануилу Ломбардију, а победивши опет му уступи Млетке, то се апенинско полуострво није ослободило оружјем већ идејом, која побеђивала или побеђена била увек је у добитку.

Ова идеја је идеја народности, а слободи, цивилизацији, хришћанском начелу морамо да честитамо, што је она тако мало времена требала па да с поља теорије изађе на поље праксиса, а то веома ретко бива с идејама.

Случај нам овај показује како је силна отпорна снага у те идеје: ни топови, ни прах и олово, ни војске, ни плетке никакве, ни религиозни фанатизам, ни окорели консерватизам не могу ништа противу ње, не могу ни да је зауставе да не продире напред а камо ли да је умртве.

А будући је ова идеја та, што све народе у Европи потреса, што у себи садржи све политичко осведочење, то је пуно основа да се можемо надати, да ће најпосле надвладати и свуд по Европи, као што је надвладала у Италији.

Па с тога бисмо дипломатима, који околност ову губе из вида, напоменули да им не ће фајде бити, шта више штете ће им принети, ако би се у неком правцу држали пута, који не одговара начелу народности, јер народи су у нашој страни света већ свуда прешли преко рубикона: идеје народности. Романци, Германци, Словени стоје листом на пољу народних права. Потиснути их с тог поља било би касно, а задржати их на истоме да се не покрећу немогућно је.

Доиста, државници европски, ако им срећа, спокојство и напредак Европе лежи на срцу, имају пред собом само један пут, на име: пут новога права народности. Морају да гледају да сваком народу сачувају његова права, да иначе не би постали излишни. Из историје имамо довољно примера да се народи у неким стварима не могу напустити нити оборити. Идеја конституционализма обишла је цео свет, па и сам паша мисирски мораде јој најпосле отворити врата као и дејтунски: идеја ће народности такође проћи по целоме просвећеном свету и свуд себи отети власт.

Ми се радујемо што у Италијана победи ова идеја, јер ту сматрамо претечу победе њене у свој Европи.

СРБИЈА.

Од стране војног министарства обзнањује се, да сходно 11. точки настављења за овогодишњу рекрутацију сваки момак, који се узме у стајаћу војску а мисли да по закону не треба у војску да дође, има војном министру тога ради поднети жалбу најдаље до конца ове године, јер доцније се по таким жалбама не ће ништа решавати.

По највишем решењу од 21. пр. м. наређено је да дотичне полицајне власти не наплаћују таксу за потписивање пасоша румунским поданицима кад прелазе у Србију или се одавде враћају, почем је ни румунске власти не наплаћују од наших људи.

н. С *Дрине*, 12. Окт. За неку ствар морам да вам јавим, која ми сву душу потреса кад само помислим на њу, а рука ми дркће кад пишем. Али ипак покушаћу да вам је просто искажем.

Неки Глиша Зарић из Злосела у кадилуку зворничком у Босни беше прешао амо у Србију те у Ваљеву о миољском вашару купио више грла говеда. 3. ов. м. враћаше се с говедима у Босну, и тај дан око 5 сахата у вече стаде више наше скеле на Љубовији да говеда натерује на Дрину, али видевши да не ће сама да наиђу на воду, узјаха коња па почне и сам по Дрини да газ, но на скоро почне да се дави. Турци, што се налазише на страни босанској, којој се несрећни Глиша беше приближио, потрче истина с чамцима да га сиромаха, који се већ бораше са смрћу, спасу, али видевши да је он Хришћанин нађоше за добро само поскидати с њега и с коња његовог ствари, које се скинути могаху, па га тако опљачкана оставе у таласима Дрине, где се најпосле скончао.

Може ли се овака бешчовечност помишљати и у најдивљих варвара, а не велим у оних, који живе у Европи? А опет је ово ствар истинита! Доиста је грозно до чега још долази религиозни фанатизам. Гледати човека где се бори са смрћу, па га опљачкати и пустити да пропадне само зато, што није наше вере — зар то није ствар, која срамоти и каља природу човечију? Ја мислим да овака морала нема ни у којем племену људском. Пун жалости пишем вам ово да свет сазна шта се чини с Хришћанима у хришћанској Европи... Гдегод у далеком свету јамачно не ће знати за оваке грозне ствари, јер обично положај се истока узима погрешно. Али догађај од 3. ов. м. на Дрини баца на тај положај ужасну сенку!...

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Политичких новости данас је изобила, у неколико и врло важних.

Као најважније чини нам се што „Тајмс“ јавља да ће енглески престолни наследник принц Илски 24. ов. м. отићи у Петербург да буде у сватовима своје свастике принцезе Дагмаре. Ствар је *ова с* две стране важна, јер прво — ово је сад први пут где енглески принц долази у Петербург, а *друго* — из тога се види да су одношаји међу двоовима руским и енглеским пријатељски. *Овом* приликом умесно ће бити да саопштимо шта „Вјест“, који заступа начела племићске партаје руске, примећава о томе, што се руски велики кнез-наследник жени данском принцезом. „Нова отаџбина — вели — приноси принцези Дагмари најсилнији престо на свету. Зет ће јој (принц Илски) владати у Енглеској, најбогатијој земљи на свету, — шура (принц пруски) у најинтелигентнијој земљи, у уједињеној и великој земљи немачкој; а брат, краљ јелински, који влада у народу који је наше вере, по свој прилици ће на развалинама турског царства подићи велику краљевину. Ако се промислу не усхте да Дарданели припадну Русији, то је наша најтоплија жеља да се повере православ ј Грчкој и њезином краљу, брату наше потоње царице. Русија, која је господар на приноме и балтијском мору, нема у својим рукама мореузе, који та мора сједињавају с океаном. Дарданеле могли бисмо можда задобити борбом, но борбом, која је пуна погибије. А што се Сунда тиче, тај припада краљу Христијану, који је отац наше Дагмаре. Ми се надамо тврдо да ће нам породични узи међу дворовима руским и данским помоћи, да остваримо намере, за којима силно царство наше мора да иде.“

Ово је по готову као неки програм нове политике руске, па према овакој струји, којом пође „Вјест“ као орган високе аристократије руске, мора да ће одвећ знамените промене бити, које се из њеног круга, као што исти лист напомену, спремају у петербуршком двору. Адлерберг је, као што неки дан јависмо, отпуштен из службе као министар царског двора, а то је по народним круговима у Петербургу произвело радосну сензацију, јер Адлерберг је био главна личност, која је у име немачке реакционарне партаје имала до сад прилику да код највишег места бургијаши, а тиме је полету народнога развитка руског много сметала. За њим је сад отишао још један Немац, на име бивши главни губернатор у западним провинцијама генерал Кауфман, коме је ка. генералном ађутанту царевом дат отпуст на једанаест месеца, а ово је као да је и са свим отпуштен, тим више, што се „Журнал д. СПтрбг.“ нашао побуђен представити да се његовим удаљењем не ће ни у чему мењати система што се тиче западних провинција. „Западне провинције морају са свим бити руске, влада ће одрешито у краљевству пољском вршити задатак тај, да пољско друштво ослободи анархичких и туђинских утицаја револуционарних, који сметају те пољски и руски интереси не могу да се стопе уједно.“ Ове речи могу и као неки миг да послуже за оно, што се Аустрија почиње прихватати пољског питања и тога ради емиграцији пољској допушта да се у њеној земљи настани. „Пест. Лојд“ каже да онај није пријатељ Аустрији, који је наводи на то. „Вјест“ јавља да ће се „Моск. Вједомостима“ одузети официозан карактер.

Цар је аустријски 12. ов. м. у 5 сахата из јутра отпутовао из Тропаве, и прошавши кроз Цаухтл, Прераву, Хохенштат, Ландскрону, Трибаву, Пардубић, Колин и Кладруд, где је ручао, у 4 сахата по подне приспео у Праг, где га главни кмет др. Бјелски с депутацијом општинског заступништва поздрави чешком беседом, изразивши на концу молбу да би се његг. в-ство крунисало као краљ чешки. Цар је одговорио чешки и немачки у неколико благонаклоних речи, изјавивши своје признање за верност и оданост, коју је народ чешки показао и у прошлом рату. Усклицима „слава“ праћено његг. је в-ство ушло у варош, која је сва била искићена, и одсело у краљевском дворцу, где га је дочекало племство земаљско. Иначе о бављењу цареву у чешкој престолници још се ништа не јавља.

У угарском питању наступа велика криза. „Пешти Напло“ донесе 11. ов. м. изјаву Деакове партаје, у којој се каже и опет, да је оно, што је саборски пододбор израдио у смотрењу заједничких послова, највише што ће се с угарске стране попустити, али и до овога могло би се доћи само одговорним министарством угарским. Левици т. ј. партаји одлукашкој незаконитошћу се и нерешљивошћу владином умножава снага из дана у дан све већма. Деакова партаја не може сад израдити што је влада пропустила, она ће се повући нити ће више бити вођ у парламентарној борби, јер је невештином владином запала у мањину. Ова је изјава направила у Бечу најдубље упечатљење, јер кад Деак већ види да нема ништа од измирења на лепо, ко онда то измирење да произведе? Пријатељи измирења сад ће опет морати да стоје скрштених руку па пустити да догађаји иду својим путем.

„Н. Сл. Преса“ извештава да ће кнез Метерник, који Аустрију заступа код париског двора, на неко кратко време доћи у Беч. Потврђује се доиста да ће барон Бајст доћи у министарство, и то за сада не као прави министар већ само као помоћник министра спољашњих дела. На то ће место позван бити ручним царским писмом можда још и сада док је цар у Прагу, где се и он бави, вративши се с пута по јужним немачким државама, где је покушавао да дворове тамошње придобије за потоњу политику аустријску, по којој би имали скопчати с Аустријом савез, али му је покушај тај био узалуд, јер јужне државе више или мање приклањају се све Пруској.

Ова тежња јужно-немачких држава најбоље се показала 11. ов. м. на народној скупштини у Баденској. Ту се на име претресаше примирје и уговор о миру, а највише била је реч о томе: хоће ли се Баденска безусловно или условно придружити северно-немачком савезу. За безусловно придружење изразише се народни заступници Буш и Кирснер, а за условно Мол, који предлагаше да се придружење учини на основима општега немачког устава, који је год. 1848 у Франкфурту издан, а узаћ с неколиким изменама пристајаху још и заступници Федер, Хофмит, Престинарија, Росхирт, Бек, Хајлиг и Кифер. Многи изјавише да не треба наглити. На послетку председник министарства Фрајдорф рече: „Ми се северној Немачкој морамо придружити ако ћемо да опстанемо, а то је и једини пут да се спасе јединство Немачке. Пруска и северно-немачки савез могу опстати без нас, и у своме положају одбране можда су јачи без нас него с нама.“ Дебата се наставила и сутра дан, па пошто одобрено би и при-

мирје и уговор о миру Молов је предлог одбачен, а решено је да влада има настати да се и Баденска као и све јужне државе придруже северном савезу.

Уговором о миру међу Пруском и Саксонијом доиста је готов, и до који дан биће званично обнародован. Уговором тим подјемчено је Саксонији да ће примљена бити у северно-немачки савез. Мимо то свима се, који су у политичком погледу штогод скривили, да је амнестија. А иначе у њему се наређује којешта, што је природе привремене, а коначно ће се уредити истом на северно-немачком парламенту. Саксонија се напред обвезује да ће пристати на све, што парламенат с пруске стране реши о војничкој власти, о војсци и дипломатији. Саобраћајни заводи предају се одмах пруској управи, Дрезда добија меновиту посаду; заклетва, коју ће војници имати да полажу, определиће се кад са свим састављен буде северни савез, и Саксонија плаћа у име накнаде за ратне трошкове десет милиона талира, половину пак од те суме одмах. Град Кенигштајн имао се 12. ов. м. предати Прусима. За заповедника пруског у овом граду наименован је генерал Бризен. Нижи заповедник и градски чиновници остају саксонски, исто тако и саксонска ће артилерија остати у граду, а само пешаке одмениће Пруси. Краљ ће чим уговор буде обнародован издати манифест, у ком ће захвалити верним Саксонцима и скупа изразити се да ће од сад одношаји с Пруском бити пријатељски. Не потврђује се да ће дати оставку. Хтео је истина то да учини, али му син наследник не хте примити се владе, а у исто доба дошло му је и писмо од краља пруског, којим се моли да не оставља круну.

У Берлину је 11. ов. м. обнародован закон о изборима за северни парламенат. „Нордд. Алг. Цтг.“ примећава да се избори расписати ни парламенат сазвати не може док се не сврше седнице пруском сабору, који је сад само одложен. А ради тога, да се у новим земљама заведе устав, сабор ће се по свој прилици састати у изванредну седницу 19. Септембра 1867.

Принц Карло баварски доиста је оставио све службе и достојанства, која је имао у баварској војсци, па кажу да хоће да се одрече и оних регимената аустријских, пруских и руских, које његово име носе, и да ће да пође на пут по страним земљама. Ово је све због оне парнице противу уредника Цандера, у којој је доказано да су вођи баварске војске незналице, а он јој је у последњој војни био вођ. Један пуковник, који је у овој парници био као сведок, рече изреком да је Пруска победила колико пушкама игљеначама, толико још више интелигенцијом своје војске, а те у војсци баварској нема. У парнице би истој још и више немилих ствари изашло на среду, да је само војни министар хтео да официри, који су позивани да сведоче, разреши од званичне заклетве па да су смели казати истину; али због тога се спрема против њега велика бура на скупштини, јер по закону морао би их био разрешити.

Гласови из Француске веома су празни. „Монитер“ јавља да се цар 11. ов. м. возио с царицом у петњу по шумици булоњској и по буљварима, где их је народ поздрављао с одушевљењем. „Франс“ хоће да зна да договарања зарад трговинског уговора међу Аустријом и Француском напредују лепо, а неколике још сметње, које су на путу, биће брзо уклоњене, те ће скорим бити постигнуто потпуто споразумљење. „Фран. К-ција“ приповеда да ће се Бенедетија вратити на своје место у Берлин, па тако на скоро ће бити решено како ће се Француска владати према увеличаној Пруској. Гроф Бизмарк не давно је опет изјавио у Паризу, да Пруска не ће бити противна ако Француска потражи накнаду у земљама изван Немачке; Француска нек узме од Белгије и Швајцарске крајеве у којима Французи пребивају. На острву Пјер-Микелону 10. је пр. м. беснила страшна бура, којом је приликом пропало 11 великих и много малих лађа, а 80 морских војника утопило се; и иначе је штета врло велика.

7. ов. м. потписан је у Млецима протокол, по коме се Млеци, које је Аустрија уступила Француској, предају Италији. У протоколу је писмо, које је цар Наполеон 30. Јула писао краљу Виктору Емануилу. Ту се каже да је цар примио Млетке само зато, да земљу сачува да се не пустоши и да предупреди да се крв не пролива, а почем је ово постигнуто, „то се Млеци враћају себи па да Италија буде слободна од Алпа до Адрије“. Иначе су у протоколу још само две беседе, једна француског комисара генерала Лебева, који Млетке предаје комисији од стране Млечића тога ради састављеној, а друга председника те комисије грофа Михијела, који их у име народа прима. После овог протокола предузето је 9. ов. м. народно гласање, које се изјаснило да се Млеци сједињују с краљевством италијанским. У следству пак овог изјашњења на кули је св. Марка у Млецима одмах развијена тробојна застава италијанска, а кад је генерал Ревел јавио за то краљу Виктору Емануилу, овај му је по телеграфу одговорио: „Хиљаду пута, генералу, хвала вам за ваш лепи глас. Ја сам срећан што се данас постиже оно, за чим се толико векова узалуд тежило. Италија је уједињена и слободна. Нек Италијани сад само буду паметни да је чувају и одрже.“ Краљ ће доћи у Млетке 23. ов. м. и ту ће га дочекати генерал Менабреа, који је свршивши посао у Бечу већ отпутовао тамо. При поласку његову рекао му је цар Фрањо Јосиф да жели да с Италијом остане у дуговечном пријатељству. Аустрију ће код флорентинског двора заступати барон Брук док не буде сталан посланик наименован.

„Вин. Абдпост“ изјављује да оно, што је шпањолска влада предлагала зарад тога, да католичке силе узму папство под своју заштиту, није било прави предлог, па по томе аустријска влада није имала на то ни одговарати ништа. Но папа се, као што најновији извештаји казују, опет поболио. Пати на име од неког недуга у ногама, па се мислио да је излечен од тога, али се сад појави на ново, те му слаби цело тело, а то поред старости његове није безопасно.

За ствари на острву Криту не зна се извесно како стоје. „Алг. Цтг.“ каже да су Крићани господари по планинама и отвореној земљи, а турско-мисирска војска и Турци домаћи жељи да су се сакупили у градове и утврђена места на мору. Море је Турцима отворено, а за земљу морају једнако да се боре. По извештају неком у „Ендепандансу“ Мустафа-паша је јавио у Цариград да му је послужила срећа те је устанике опколио с источне стране, па се спрема да с големом силом удари на њих те да их потре и устанку крај учини. План му је да војском турском, која у две колоне иде упоредо, устанике са свим затвори, а флота ће га у тој операцији потпомагати. Известитељ примећава да приватна писма и консулски извештаји потврђују да је тако. Но султан је врло незадовољан што се ствари на острву развијају споро, па не појима како то да са шаком устаника још нису готови, и због тога се љути. Турска се ескадра 11. ов. м. возећи војску отисла у Цариграду ка море, а куд је отишла не зна се, јер јој је заповест издата под печатом, коју ће отворити истом на отвореном мору. У Цариграду се јако боје за Тесалију, па су зато ових дана праћене тамо опет три фрегате с 3000 војске. Свима агентима француским по Турској препоручено је, да енергично настојавају да се не распале револуционарни покрети, „јер — каже цариградски један телеграм од 12. ов. м. — то је у садашњим приликама преко нужно.“ Народна је скупштина критска опет на ново оправила европским консулима писмо, у коме позивајући се на њих као на сведоке како Турци, место да поштено воде рат, скврне цркве, разоравају села и поља, убијају људе ни криве ни дужне близу вароша, моли их да пораде код својих влада, а нарочито код три силе, које заштићавају Грчку, да би својим дипломатским посредовањем предупредиле да се не чини овај вандализам и потпомогле Крићане у њиној жељи да се сједине с мајком Грчком. Ако ли би ово жалосно стање још и дуже потрајало, то Крићанима остаје молити само хришћанске силе, да пошљу што више лађа да се с острва одвезу жене, деца, старци и сви други који нису за бој, па нека се повере милосрђу Европе и Америке, а они ће се сами у борби за своја права сахранити у развалинама отаџбине. Писмо је писано у Кидонији 31. Авг. ов. год.

У Атини је узрујаност због ових ствари на острву Криту, као што најновији гласови казују, велика, и из дана у дан постаје све јача, па од стране народа бивају без престанка демонстрације да би се влада дигла те устаницима притекла у помоћ. Многи официри, добивши отпуст за који су молили, отишли су да се с браћом својом боре. За њима пак иду и безбројни драговољци са свих страна из Грчке. Друштва се и међу женскима и мушкима застављају многа купећи новчане прилоге и друге ствари, које су потребне за издржавање добеглих породица. Официрски корпус народне гарде у Атини решио је издати захвалницу европским публицистима, који се прихватише да бране критску ствар; у исто доба имају се и имена њихова урезати у један мермерни ступац, који ће се наместити на оном месту, где се оно о рату за слободу фил-јелин Фавје успео на Акропол.

У Мадриту је 10. ов. м. издан краљевски указ, којим се на ново разлаже каква је по закону муниципална власт у управа обласних, па се садашње обласне депутације распуштају и на дан 3. Нов. наређују нови избори, а то због тога, што су поменута муниципална надлежателства постала извршна власт револиције. Ово су већ крајна средства, којих се шпањолска влада прихвата, а по њима судећи мора да је у очајаном стању. Провицијалне депутације, о којима је реч. последњи су остатак старих и некад веома силних фуероса, па су се увек сматрале као консервативна стихија у држави, која се често под изговором провинцијалне автономије борила против идеје данашњег напретка. Па кад и за та консервативна телеса узима влада мадритска да су револуциорна, шта онда остаје да подржи садашњи поредак ствари? Нови избори тешко да ће у провинцијалне савете поставити стихије покорније.

НАЈНОВИЈЕ.

Румунски је кнез у среду у вече приспео у Цариград, и онога часа примљен био код султана, који му је из своје руке предао ферман, којим се признаје за владаоца у сједињеним кнежевинама. — Султан хоће повелитељство војске на острву Криту да преда Омер-паши. Отуда стижу за Турке неповољни гласови: четничка (герилска) војна бесни најсилније. — Хрватско-славонски сабор царским се ручним писмом, које је прекјуче обнародовано у Бечу, сазива на дан 7. Нов. ов. год. За угарски сабор још се не зна кад ће бити сазван. — 9. ов. м. слављен је у Ђакову тристагодишњи спомен хрватског јунака Николе Шубића Зрињског, па том је приликом владика Штросмајер поклонио 50.000 фор. да се у Загребу оснује универзитет. Узањ су и неколика друга лица при овој слави поклонила за исту ствар 2600 фор. „Позор„ поздравља овај поклон радосно.

Курс од 14. ов. м. # п. 6 фор. 9 п., сребро 27%.

ОГЛАСИ.

РАСПРОДАЈА.

Седла, амови, уздице и све друге различите ствари за коње јахаће и оне у колима распродају се испод фабричне цене у дућану на теразијама спроћу касине у кући пок. саветника Стевана Јовановића. Од понедељника почевши биће лицитација и пре и после подне сваки дан док се све не распрода. (1—3)

Кућа г. ЈОВАНА РИСТИЋА у абаџијској чаршији издаје се под кирију. Распитати ваља код Хаџи-Томе. (1—5)

КУЋУ моју, која је на Зереку до куће бивше Дука-Пешикине, а у којој имају три собе, сарачана, стаклен ходник, башта, подрум и шупа, издајем под кирију, Ради погодбе ваља се пријавити мени самом у кући г. Малетића на калимегдану.
У Београду, 26. Септембра 1866.
(6—8) **ДР. ЛАНДАУ.**

ОРУЖЈА од сваке струке, и то **СВЕ ШТО ЈЕ НАЈЛЕПШЕГА И НАЈНОВИЈЕГА** у овој струци из најзнаменитијих фабрика у Европи, препоручује по најјевтинијој фабричноцени велика продавница оружја

ЈЕВЂЕНИЈА П. ПОПОВИЋА У БЕОГРАДУ

на степеници у Станимировићевој кући. Особито се љубитељи оружја пажљивима чине на **НАЈНОВИЈЕ САМОКРЕСЕ** (револвере), који се пуне како по системи Лафушовој готовим фишецима, тако и по системи Адемсовој као обично барутом и оловом, а такође и на (34-45)

самокресе за 10, 18 и 20 хитаца.

Потписани има част објавити да даје лекције у француском немачком и енглеском језику, за које свакоме иде и у кућу на часове. Уз то узео би и к себи на стан и на храну неколико деце, коју ће поред ових језика обучавати и у наукама, које се предају у гимназијским разредима. Награду тражи врло умерену, а виш је година био учитељ, па зато се родитељи могу њим потпуно поуздати. За сад пребива у кући Фулипа Станковића, а о Митрову дану преселиће се у варош. (5—6)
У Београду, 1. Октобра 1866.
ЈОСИФ МАЈСНЕР-МИЛАНОВИЋ.

У Цеханијној кући на зереку имају две собе да се издаду самцима. Распитати ваља у истој кући код Морица Лебла. (3—6)

Издаје и уређује Милош Поповић. У државној штампарији.